

Sygn. akt II UK 344/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku D. V.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o wysokość kapitału początkowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 września 2015 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 11 września 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. wyrokiem z 26 lutego 2013 r. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 5 listopada 2012 r. i przyznał wnioskodawczyni D. V. prawo do ustalenia

kapitału początkowego przy uwzględnieniu przebytych w Polsce okresów składkowych i nieskładkowych.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawczyni D. V. (urodzona 19 września 1950 r.) posiada przebyte w Polsce następujące okresy ubezpieczenia: od dnia 26 marca 1969 r. do dnia 10 maja 1977 r., od dnia 13 maja 1977 r. do dnia 8 czerwca 1977 r., od dnia 1 września 1977 r. do dnia 10 lipca 1978 r., od dnia 1 sierpnia 1978 r. do dnia 30 października 1978 r., od dnia 31 marca 1979 r. do dnia 22 kwietnia 1979 r., od dnia 1 września 1979 r. do dnia 14 listopada 1980 r., od dnia 14 lutego 1981 r. do dnia 28 kwietnia 1985 r., od dnia 8 maja 1985 r. do dnia 17 września 1985 r. oraz od dnia 1 października 1985 r. do dnia 22 grudnia 1987 r. Wnioskodawczyni z dniem 6 listopada 1987 r. przesiedliła się do Niemiec, uzyskując prawo do stałego pobytu.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy, wskazując na treść art. 173 i 174 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748), stwierdził, że celem kapitału początkowego jest odtworzenie okresów składkowych i nieskładkowych przebytych do dnia 1 stycznia 1999 r. oraz wysokości opłacanych składek na koncie każdego ubezpieczonego. Mechanizm tego odtwarzania polega na ustaleniu emerytury hipotetycznej, a więc emerytury w wysokości, w jakiej przysługiwałaby ona ubezpieczonemu, gdyby prawo do tego świadczenia nabył w dniu 1 stycznia 1999 r. i pomnożeniu tak ustalonej kwoty przez wyrażone w miesiącach średnie trwanie życia osób w wieku 62 lat. Sąd Okręgowy podniósł, że wnioskodawczyni urodziła się po dniu 31 grudnia 1948 r. i przed dniem 1 stycznia 1999 r. były odprowadzane składki na jej ubezpieczenie społeczne, a zatem brak przeszkód prawnych do ustalenia jej kapitału początkowego. W stosunku do wnioskodawczyni nie ma zastosowania umowa zawarta w dniu 9 października 1975 r. pomiędzy Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Federalną Niemiec o zaopatrzeniu emerytalnym i wypadkowym, ponieważ znajduje ona zastosowanie wyłącznie do osób, które uprawnienia emerytalne nabyły do dnia 31 grudnia 1990 r. Tymczasem D. V. nie nabyła uprawnień emerytalnych do dnia 31 grudnia 1990 r., a ustalenie kapitału początkowego nie należy do kategorii świadczeń emerytalnych ani rentowych. Stanowi ono samodzielną instytucję

prawną, która została wprowadzona ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i jest związana z zasadami ustalania emerytury, którą oblicza się na podstawie sumy składek zgromadzonych na indywidualnym koncie emerytalnym w całym okresie ubezpieczenia.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., zarzucając naruszenie prawa materialnego, a to art. 174 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 8 i 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zaopatrzenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2004.166.1 ze zm.).

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 11 września 2013 r. oddalił apelację.

Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności stwierdził, że akceptuje w całości ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu pierwszej instancji. Przytaczając art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych podkreślił, że nie wynika z jego treści żadne ograniczenie dla ubezpieczonych mających obecnie miejsce zamieszkania za granicą i tam częściowo przebyte okresy ubezpieczenia do ustalenia kapitału początkowego, jeśli mają oni także okresy podlegania polskiemu prawu ubezpieczeń społecznych, za które opłacono składki. Ponadto, w ocenie Sądu Apelacyjnego, przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. nie mają zastosowania w stosunku do ustalania kapitału początkowego bowiem odnoszą się do sumowania okresów ubezpieczenia z uwzględnieniem odpowiedniego ustawodawstwa danego państwa członkowskiego celem ustalenia prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i ich wysokości dla ubezpieczonych mających staż zagraniczny lub staż ubezpieczeniowy w kilku państwach Unii Europejskiej. Oznacza to, że sprawy o ustalenie kapitału początkowego nie są objęte uregulowaniami tego rozporządzenia, ponieważ kapitał początkowy jedynie w sposób pośredni wywiera wpływ na późniejsze ustalenie prawa do emerytury i jej wysokości. W konsekwencji w celu ustalenia kapitału początkowego należy zastosować wyłącznie polskie

przepisy, a zatem art. 174 ust. 2 w związku z art. 6 i 7 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Takie stanowisko wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UK 30/09 (OSNP 2011 nr 9-10, poz. 128). Odrębną kwestią będzie natomiast ustalanie w przyszłości emerytury wnioskodawcy w zależności od wskazanego przez nią systemu emerytalnego.

Sąd Apelacyjny uznał, że do sytuacji prawnej wnioskodawcy nie będzie miała zastosowania umowa polsko-niemiecka z 1975 r., ani też późniejsza umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o zabezpieczeniu społecznym, sporządzona w Warszawie dnia 8 grudnia 1990 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 108, poz. 468). Wynika to z przepisów przejściowych tej ostatniej umowy, a mianowicie jej art. 27 ust. 1, który stanowi, że umowę stosuje się w zakresie zaopatrzenia emerytalnego i wypadkowego do wszystkich uprawnień z tytułu okresów ubezpieczenia i wypadków przy pracy (chorób zawodowych), które zostały przebyte lub powstały po dniu 31 grudnia 1990 r. na terytorium jednej z umawiających się stron. Natomiast przepisy ust. 2 art. 27 umowy z dnia 8 grudnia 1990 r. stanowią, że akt ten nie narusza roszczeń i uprawnień, nabytych do dnia 1 stycznia 1991 r. w jednej z umawiających się stron na podstawie Umowy z dnia 9 października 1975 r. między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Federalną Niemiec o zaopatrzeniu emerytalnym i wypadkowym, tak długo, jak te osoby, także po dniu 31 grudnia 1990 r., będą mieszkać na terytorium tej umawiającej się strony. W odniesieniu do roszczeń tych osób w zaopatrzeniu emerytalnym i wypadkowym nadal obowiązują postanowienia Umowy z 1975 r.; w tym wypadku dla warunków powstania roszczenia i wysokości świadczenia właściwe są przepisy prawne obowiązujące w odnośnym miejscu zamieszkania dla okresów ubezpieczenia i wypadków przy pracy (chorób zawodowych), które tam zostały przebyte lub powstały. Dla roszczeń i uprawnień istniejących dnia 2 października 1990 r. zgodnie z Umową z dnia 13 lipca 1957 r. między Polską Rzeczpospolitą Ludową i Niemiecką Republiką Demokratyczną o współpracy w dziedzinie polityki społecznej (Umowa z 1957 r.) pozostają miarodajne przepisy prawne, które obowiązują dla okresów ubezpieczenia i wypadków przy pracy (chorób zawodowych), które zostały przebyte lub powstały w istniejącym dnia 2 października 1990 r. miejscu zamieszkania. A zatem umowa międzynarodowa z

1975 r. znalazłyby zastosowanie, gdyby wnioskodawczyni przesłanki uprawniające ją do emerytury spełniła przed 1 stycznia 1991 r., co nie miało miejsca w rozpoznawanej sprawie.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik organu rentowego zarzucił:

1) naruszenie prawa materialnego - art. 8 i 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE. L 2004.166.1 ze zm.; Polskie wydanie specjalne Dz.Urz. UE 2004, rozdz. 5, t. 5 – dalej rozporządzenie 883/2004) oraz art. 4 ust. 1 umowy pomiędzy Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Federalną Niemiec z dnia 9 października 1975 r. o zaopatrzeniu emerytalnym i wypadkowym (Dz.U. Nr 16, poz. 101) poprzez ich niezastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że kapitał początkowy dla osoby mieszkającej w Niemczech nieprzerwanie od 1990 r. przyznaje organ rentowy na podstawie przepisów art. 173 i 174 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748), a także naruszenie przepisów art. 173 i 174 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, będące konsekwencją przyjęcia, że w rozpoznawanej sprawie dla oceny przesłanek ustalenia kapitału początkowego właściwe są przepisy prawa polskiego;

2) naruszenie przepisów postępowania mogących mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku Sądu drugiej instancji, a w szczególności nie odniesienie się do sformułowanego w apelacji organu rentowego zarzutu naruszenia przepisów prawa materialnego.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Zarzuty wskazane w podstawach skargi kasacyjnej organ rentowy uzasadniał tym, że poza sporem pozostaje, iż niemiecka instytucja ubezpieczeniowa potwierdziła stosowanie do wnioskodawczyni umowy z 1975 r.,

co powoduje, że stosownie do art. 4 tej umowy renty z ubezpieczenia społecznego przyznaje, według obowiązujących ją przepisów, instytucja ubezpieczeniowa państwa, na którego terytorium osoba uprawniona mieszka. Natomiast kapitał początkowy jest integralną częścią wysokości emerytury, do której wnioskodawczyni może nabyć prawo, a kwestię ustalenia prawa do emerytury dla osoby mieszkającej w Niemczech regulują obecnie przepisy rozporządzenia 883/2004. Ponadto skarżący zarzucił, iż stosując przepisy umowy z 1975 r. należy mieć na względzie zakaz kumulacji świadczeń wynikający z art. 10 rozporządzenia 883/2004, a ostateczne decyzje wiążą sąd, jak i inne organy, stąd konsekwencją ustalenia kapitału początkowego osobie, która objęta jest postanowieniami umowy z 1975 r. będzie konieczność wyliczenia emerytury przy uwzględnieniu kapitału początkowego, a to narusza zakaz kumulacji świadczeń.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności analizy wymaga zarzut naruszenia prawa procesowego - art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., jako zmierzający do zakwestionowania wyroku z uwagi na nieodniesienie się przez Sąd drugiej instancji do sformułowanego przez organ rentowy w apelacji zarzutu naruszenia prawa materialnego. W orzecznictwie wskazuje się, że naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie ma wszystkich koniecznych elementów, bądź zawiera kardynalne braki, które uniemożliwiają kontrolę kasacyjną, czyli, gdy stwierdzone wady mogły mieć szczególnie negatywny wpływ na wynik sprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 października 2012 r., II PK 64/12, LEX nr 1243026; z dnia 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10, LEX nr 950715; z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 67/11, LEX nr 970061; z dnia 18 października 2011 r., II UK 51/11, LEX nr 1110977; z dnia 15 grudnia 2011 r., II PK 80/11, LEX nr 1163328). Wbrew odmiennemu przekonaniu skarżącego, uzasadnienie Sądu Apelacyjnego zawiera wszystkie elementy konstrukcyjne konieczne do odtworzenia procesu motywacyjnego zarówno w zakresie podstawy faktycznej, jak i prawnej rozstrzygnięcia, a zatem odpowiada

wymogom art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Ponadto skarżący kwestionując brak odniesienia się Sądu drugiej instancji w uzasadnieniu do zarzutów apelacji nie powołuje się na naruszenie art. 378 § 1 k.p.c., który stanowi o obowiązku rozważenia wszystkich zarzutów i wniosków podniesionych w apelacji.

Uzasadnione są natomiast podstawy skargi odnoszące się do naruszenia prawa materialnego. Zgodnie z art. 174 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748, dalej jako ustawa emerytalna) przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie tej ustawy (polskie) okresy składowe, o których mowa w art. 6 ustawy emerytalnej. Co do zasady więc, należałoby przyjąć, że okresy ubezpieczenia wnioskodawczynie przebyte przed datą przesiedlenia się do Niemiec podlegają uwzględnieniu przy ustalaniu kapitału początkowego, ponieważ są to okresy polskie. Jest to zresztą generalna zasada, jaka jest stosowana w dziedzinie zabezpieczenia społecznego, wynikająca również z umów międzynarodowych. Okresy ubezpieczenia uwzględnia się w tym państwie, w którym zostały one przebyte, chyba że co innego wynika właśnie z przedmiotowych umów. Na gruncie ustawy emerytalnej znajduje to wyraz w art. 8, który stanowi, że przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz przy obliczaniu ich wysokości uwzględnia się okresy ubezpieczenia za granicą, jeżeli tak stanowią umowy międzynarodowe. Brak natomiast regulacji wskazującej, jakich okresów nie uwzględnia się. W tym zakresie należy również stosować reguły wynikające z umów międzynarodowych, na podstawie art. 91 Konstytucji RP, nie zaś w oparciu o odesłanie wynikające z art. 8 ustawy emerytalnej.

W tym stanie rzeczy rację ma organ rentowy wskazując, że istota rozpoznawanej sprawy sprowadza się do tego, czy polski okres ubezpieczenia wnioskodawczynie, przypadający przed datą przesiedlenia się do Niemiec przed dniem 1 stycznia 1991 r., jest w świetle art. 27 ust. 2 umowy z 1990 r. w związku z art. 4 ust. 2 umowy z 1975 r. okresem ubezpieczenia w rozumieniu art. 174 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej uwzględnianym dla celów obliczania kapitału początkowego.

Sąd Najwyższy w sprawie o podobnym stanie faktycznym i prawnym w wyroku z dnia 24 czerwca 2015 r., II UK 278/14 (LEX nr 1764811) stwierdził,

że warunkiem stosowania przepisów unijnej koordynacji jest skorzystanie ze swobody przemieszczania się oraz wystąpienie okoliczności bądź zdarzenia, które ma znaczenie dla nabycia, ustalenia bądź realizacji prawa do świadczenia z systemu zabezpieczenia społecznego danego państwa członkowskiego. Na taką perspektywę wskazuje art. 3 w związku z art. 6 rozporządzenia 883/2004. Ostatnia z wymienionych regulacji odnosi się wprawdzie do zasady sumowania okresów, lecz mowa w niej o „nabyciu, zachowaniu, przysługiwaniu lub odzyskaniu prawa do świadczeń”, a odnosząc to sformułowanie do zakresu przedmiotowego koordynacji (art. 3 tego rozporządzenia), należy skonstatować, że zakresem regulacji objęte są wszystkie etapy nabywania prawa do świadczenia, o ile w przeszłości wystąpiło zdarzenie bądź okoliczność w innym państwie członkowskim, mająca wpływ na to uprawnienie. W przypadku wnioskodawczynie, do czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, okresy ubezpieczenia przed datą przesiedlenia się do Niemiec przed dniem 1 stycznia 1991 r. były uwzględniane jako okresy ubezpieczenia państwa miejsca zamieszkania (tutaj niemieckie). Z dniem 1 maja 2004 r., umowy te zostały zastąpione rozporządzeniami 1408/71 i 574/72 - to ostatnie z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U.UE. L 1972.74.1 ze zm.), a później rozporządzeniami 883/2004 i 987/2009 - to ostatnie z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE. L 2009.284.1 ze zm.). W kontekście tych regulacji, pojawia się zatem problem, dopuszczalności stosowania zasad wynikających z umów międzynarodowych w zakresie uwzględniania okresów ubezpieczenia. Dotyczy to również prawnej kwalifikacji polskich okresów ubezpieczenia przed dniem 1 stycznia 1991 r., które w okolicznościach sprawy, były do czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w związku z miejscem zamieszkania wnioskodawczynie w Niemczech, traktowane jako okresy niemieckie. Złożenie wniosku w Polsce o ustalenie kapitału początkowego, do którego nie stosuje się wprawdzie żadnego przepisu dotyczącego koordynacji świadczeń z tytułu „starości”, nie zmienia faktu, że konieczne jest rozstrzygnięcie,

czy okresy te mają być nadal traktowane jako okresy niemieckie, w związku z zamieszkiwaniem przez wnioskodawczynię na terytorium Niemiec, czy też zgodnie z jej wnioskiem jako okresy polskie. Tak więc w okolicznościach sprawy nie tyle idzie o ustalenie, czy sprawa o ustalenie kapitału początkowego podlega przepisom unijnej koordynacji, ile rozstrzygnięcie, czy polski okres ubezpieczenia sprzed daty przesiedlenia się do Niemiec (przed 1 stycznia 1991 r.) i uznany – w związku zamieszkiwaniem w tym kraju - za okres ubezpieczenia niemieckiego, może być po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej uwzględniony przy obliczaniu kapitału początkowego.

Wstępnie trzeba zwrócić uwagę, że do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy odnosi się szereg zmieniających się regulacji, biorąc pod uwagę przesiedlenie się wnioskodawczyni do Niemiec, stąd konieczne jest ich przedstawienie, zwłaszcza gdy chodzi o kwalifikację prawną okresów ubezpieczenia dla celów ustalenia prawa do świadczenia przypadających przed datą przesiedlenia się do Niemiec. Podstawowe znaczenie ma umowa z 1975 r., a zwłaszcza jej art. 4 i 5. Pierwszy z nich w ust. 1 stanowił, że: a) renty z zaopatrzenia emerytalnego przyznaje, według obowiązujących ją przepisów, instytucja ubezpieczeniowa państwa, na którego terytorium osoba uprawniona mieszka, b) instytucja miejsca zamieszkania uwzględnia według obowiązujących ją przepisów okresy ubezpieczenia, okresy zatrudnienia oraz okresy z nimi zrównane w drugim państwie w taki sposób, jak gdyby zaistniały na terytorium pierwszego państwa (ust. 2) oraz c) renty przysługują tylko przez okres zamieszkiwania na terytorium państwa, którego instytucja ustaliła rentę. Z przepisu art. 5 umowy z 1975 r. natomiast wynikało, że jeżeli rencista zmieni miejsce pobytu i zamieszka na terytorium drugiego państwa, to wypłata renty jest wstrzymywana (ust. 1), a instytucja miejsca nowego zamieszkania decyduje o prawie do renty za okres od wstrzymania wypłaty renty, uwzględniając okresy ubezpieczenia, zatrudnienia i okresy zrównane w państwie poprzedniego zamieszkania. Oznacza to, że umowa z 1975 r. wprowadzała swego rodzaju fikcję uznawania okresów ubezpieczenia za okresy prawa miejsca zamieszkania.

Powyższe uległo jednak zmianie na podstawie umowy z 1990 r., w której przyjęto zasadę tzw. proporcjonalnego ustalania prawa do świadczeń emerytalnych

i rentowych (art. 17-18 umowy z 1990 r.), co miało ten skutek, że instytucja danego państwa ustalała prawo do świadczeń, uwzględniając jedynie okresy ubezpieczenia, zamieszkania lub zrównane z nimi przypadające tylko w tym państwie. Od tej reguły wyjątek wprowadzał art. 19 ust. 4, który stanowił, że pozostają nienaruszone niemieckie przepisy prawne dotyczące świadczeń za okresy ubezpieczenia, które nie zostały przebyte na obszarze Republiki Federalnej Niemiec, jak również dotyczące świadczeń za okresy zaliczone zgodnie z prawem o rentach obcych. W istocie chodziło o regulacje ustawy o rentach obcych („Fremdrentengesetz”), która zresztą obowiązuje w Niemczech do dnia dzisiejszego (wersja jednolita opublikowana dnia 25 lutego 1960 r., BGBl. I s. 93, 94 i nast. – ze zm.) i dotyczy uprawnień emerytalnych i rentowych osób wypędzonych bądź tzw. przesiedleńców. Jej podstawową zasadą jest uwzględnianie zagranicznych okresów ubezpieczenia, zatrudnienia bądź okresów z nimi zrównanych tak, jak gdyby zostały przebyte na terytorium Niemiec. Innymi słowy, na podstawie umowy z 1990 r. obowiązywała tzw. zasada proporcjonalności, chyba że chodziło o okresy zaliczone zgodnie z prawem o rentach obcych, w przypadku których w mocy pozostawała zasada miejsca zamieszkania.

Przedstawiona powyżej regulacja uległa modyfikacji po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Po akcesji zastosowanie znalazły rozporządzenia 1408/71 oraz 574/72. Relację umów z 1975 r i 1990 r. do rozporządzeń unijnych regulował art. 7 ust. 2 lit. c rozporządzenia 1408/71. Wprawdzie rozporządzenie zastępowało konwencje o zabezpieczeniu społecznym (art. 6 rozporządzenia), lecz w mocy pozostały określone postanowienia konwencji o zabezpieczeniu społecznym, do których Państwa Członkowskie przystąpiły przed datą wejścia w życie rozporządzenia, o ile były one korzystniejsze dla beneficjentów albo, jeżeli wynikały ze szczególnych okoliczności o charakterze historycznym, a ich skutek był ograniczony w czasie, pod warunkiem, że zostały wymienione w załączniku III. W jego pkt 19 została uwzględniona: a) umowa z 1975 r. zgodnie z warunkami i zakresem określonymi w art. 27 ust. 2-4 umowy z 1990 r. oraz b) art. 11 ust. 3, art. 19 ust. 4, art. 27 ust. 5 i art. 28 ust. 2 umowy z 1990 r. Z regulacji tych wynika, że o ile umowa z 1975 r. znajdowała zastosowanie wyłącznie w zakresie wskazanym w art. 27 ust. 2 - 4 umowy z 1990 r., o tyle wprost odsyłano do art. 11

ust. 3, art. 19 ust. 4, art. 27 ust. 5 i art. 28 ust. 2 umowy z 1990 r. Szczególnie znacznie miało odwołanie się wprost do art. 19 ust. 4 umowy z 1990 r.

Tak więc osoba, która przed dniem 1 stycznia 1991 r. przesiedliła się do Niemiec, miała w okresie obowiązywania w Polsce rozporządzeń 1408/71 i 574/72 prawo do ustalenia prawa do emerytury w Polsce z tytułu polskich okresów ubezpieczenia przypadających przed powyższą datą, chyba że zostały one uwzględnione dla celów ustalania prawa do emerytury w Niemczech na podstawie niemieckich przepisów znajdujących zastosowanie na podstawie art. 19 ust. 4 umowy z 1990 r. Takie rozwiązanie znajdowało również swoje oparcie w zakazie kumulacji świadczeń, wyrażonym w art. 12 rozporządzenia 1408/71, który stanowił że nie można nabyć świadczeń za ten sam okres ubezpieczenia. Jeśli zatem okres ubezpieczenia, zamieszkania bądź zrównany z nim, przypadął przed datą przesiedlenia się, to mógł być on uwzględniany wyłącznie jeden raz przez instytucję jednego państwa członkowskiego. Kwestie te szczegółowo analizuje wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2014 r., II UK 456/13 (M.P.Pr. 2014 nr 8, s. 438-441).

Odrębny problem dotyczył natomiast zagadnienia, czy konieczne było spełnienie warunku zamieszkania na terytorium danego państwa członkowskiego w okresie obowiązywania rozporządzenia 1408/71 i rozporządzenia 574/72, w celu uwzględnienia polskich okresów ubezpieczenia przypadających przed dniem 1 stycznia 1991 r. Z prawnego punktu widzenia chodzi o relację art. 19 ust. 4 umowy z 1990 r. do jej art. 27 ust. 2, bowiem w art. 7 ust. 2 lit. c rozporządzenia 1408/71 warunek miejsca zamieszkania nie był sformułowany. Zdaniem Sądu Najwyższego klauzula szczególnych okoliczności historycznych nawiązujących właśnie do tej kwestii, nakazywała jednak interpretację przedstawionej regulacji zarówno w kontekście art. 19 ust. 4 i art. 27 ust. 2 umowy z 1990 r. Dekodowanie normy prawnej powinno się odbywać w oparciu o zespół przepisów wskazanych w pkt 19 załącznika III rozporządzenia 1408/71, zaś osiągnięcie ich spójności nakazywałoby interpretację umowy z 1975 r. (zgodnie z warunkami i zakresem określonym w art. 27 ust. 2-4 umowy z 1990 r.) w zgodzie z art. 19 ust. 4 umowy z 1990 r. To z kolei oznaczałoby – z historycznego punktu widzenia – uwzględnienie zasad uznawania okresów ubezpieczenia wynikających z umowy z 1975 r. Wskazywałaby na to w szczególności wykładnia art. 27 ust. 2 umowy z 1975 r., w którym stwierdza

się, że umowa ta nie narusza „roszczeń i uprawnień” nabytych do dnia 1 stycznia 1991 r. w jednej z umawiających się stron na podstawie umowy z 1975 r. tak długo, jak osoby te, także po dniu 31 grudnia 1990 r., będą mieszkać na terytorium umawiającej się strony. O ile pojęcie „roszczeń”, które mogą być dochodzone od podmiotów zobowiązanych faktycznie wskazuje na już nabyte uprawnienia (tak jak przyjęto w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II UK 362/08 oraz z dnia 20 stycznia 2010 r., II UK 152/09, OSNP 2011 nr 13-14, poz. 193), o tyle w przypadku terminu „uprawnień” należałoby przyjąć, że chodzi o wszelkie uprawnienia wynikające z umowy z 1975 r., obejmujące także te dotyczące ekspektatywy poszczególnych praw, a więc również uwzględnienia okresów ubezpieczenia. To pozwala na wyrażenie stanowiska, że od miejsca zamieszkania (jego zmiany) uzależniona jest nie tylko sytuacja osób, które nabyły prawo do świadczeń przed dniem 1 stycznia 1991 r., ale od tego kryterium (miejsca zamieszkania) uzależnione jest także poszanowanie (pod warunkiem dalszego zamieszkania w danym państwie) wszelkich uprawnień, które zostały nabyte przed tą datą na terytorium jednej umawiającej się strony.

W konkluzji tej części rozważań, należałoby zatem stwierdzić, że w okresie obowiązywania rozporządzeń 1408/71 i 574/72, generalną regułą ustalania prawa do świadczeń emerytalnych była tzw. zasada proratyżacji, nakazująca ustalenie prawa do świadczenia wyłącznie w oparciu o okresy ubezpieczenia, zamieszkania lub zrównane z nimi przebyte na terytorium danego państwa członkowskiego (podobnie zresztą ta kwestia była uregulowana w umowie z 1990 r.). Tak więc osobie, która posiada polskie okresy ubezpieczenia ustalane jest z tego tytułu prawo do świadczenia przez polski organ rentowy. Od tej zasady możliwe były jednak wyjątki, które wynikają m.in. z umów dwustronnych, do których stosowano art. 6 i 7 rozporządzenia 1408/71 (art. 7 ust. 2 lit. c tego aktu prawnego). Na tej podstawie, w relacji pomiędzy Polską i Niemcami możliwe było traktowanie okresów ubezpieczenia, zamieszkania lub zrównanych z nimi, przypadających na terytorium jednego państwa, tak jakby były one przebyte na terytorium drugiego państwa, pod warunkiem dalszego zamieszkiwania na terytorium tego drugiego państwa. Wynika to zarówno z art. 19 ust. 4 umowy z 1990 r., jak również z jej art. 27 ust. 2.

Większe problemy nastęrcza natomiast prawna kwalifikacja okresów ubezpieczenia sprzed przesiedlenia się i nabycia na ich podstawie świadczenia w świetle rozporządzeń 883/2004 i 987/2009. Jeśli chodzi o generalną zasadę proporcjonalnego ustalania świadczeń, aktualne pozostają wcześniejsze rozważania, a więc zasadą jest ustalanie świadczenia (emerytury) proporcjonalnej. Natomiast w przypadku relacji umów międzynarodowych do rozporządzeń koordynacyjnych, to wprawdzie art. 8 ust. 1 rozporządzenia 883/2004 (regulujący tę kwestię) jest odpowiednikiem art. 6 i 7 rozporządzenia 1408/71, lecz na podstawie załącznika II tego pierwszego rozporządzenia pozostaje w mocy wyłącznie umowa z 1975 r. w zakresie, w jakim określa to art. 27 ust. 2- 4 umowy z 1990 r. Nie uwzględnia się zatem art. 19 ust. 4 umowy z 1990 r. W załączniku wyraźnie stwierdza się jednak, że chodzi o „zachowanie na podstawie umowy z 1975 r. statusu prawnego osób, które zamieszkały na terytorium Niemiec lub Polski przed dniem 1 stycznia 1991 r. i które nadal tam zamieszkują”. W tym świetle pojawiają się dwa problemy. Pierwszy związany z interpretacją art. 27 ust. 2-4 umowy z 1990 r. oraz drugi nakazujący rozważanie dopuszczalności uzależnienia zachowania prawnego statusu od kryterium zamieszkiwania na terytorium danego państwa członkowskiego. Co się tyczy zakresu zastosowania art. 27 ust. 2-4 umowy z 1990 r., to został on już przedstawiony w rozważaniach dokonanych powyżej, przy czym zawarta tam argumentacja zostaje wzmocniona, uwzględniając okoliczność, że w załączniku II jest mowa o konieczności zachowania na podstawie umowy z 1975 r. „statusu prawnego” osób, które zamieszkały na terytorium Niemiec lub Polski przed dniem 1 stycznia 1991 r. i które nadal tam zamieszkują. Oznacza to, że jeśli osoba przesiedliła się na terytorium jednego państwa i nabyła prawo do uwzględnienia okresów ubezpieczenia, zamieszkania lub zrównanych z nimi, tak jakby były one przebyte w tym państwie, to przedmiotowe uprawnienie wyznaczające jej „status prawny” zostaje zachowane pod warunkiem dalszego zamieszkiwania na tym terytorium. Jeśli zatem przed dniem 1 stycznia 1991 r., osoba, która się przesiedliła, nabyła na podstawie umowy z 1975 r. (bądź przepisów obowiązujących w miejscu zamieszkania), określone uprawnienia, w tym do traktowania okresów ubezpieczenia, zamieszkania bądź zrównanych z nimi, tak jak gdyby zostały one przebyte na terytorium nowego miejsca zamieszkania,

to uprawnienia te zostają uwzględnione również w okresie obowiązywania rozporządzeń 883/2004 i 987/2009, przy czym warunkiem uwzględnienia tych okresów, jest zamieszkiwanie na terytorium danego państwa członkowskiego.

Gdy natomiast idzie o warunek miejsca zamieszkania, trzeba zauważyć, że w przypadku koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego uchylenie zasad dotyczących miejsca zamieszkania dotyczy wyłącznie świadczeń pieniężnych i to pod warunkiem, że kwestia ta nie została uregulowana inaczej (art. 7 rozporządzenia 883/2004). Podobne zastrzeżenie (braku odmiennego uregulowania) można również odnaleźć w zasadach: równego traktowania świadczeń, dochodów, okoliczności lub zdarzeń (art. 5 rozporządzenia 883/2004), jak również sumowania okresów (art. 6 tego rozporządzenia), które to zasady mogłyby mieć znaczenie dla traktowania okresów ubezpieczenia przypadających przed datą przesiedlenia się. A zatem uzależnienie w rozporządzeniach unijnych, dotyczących koordynacji świadczeń, możliwości uwzględnienia określonych uprawnień od miejsca zamieszkania jest dozwolone. Nie sprzeciwia się temu również prawo pierwotne UE w zakresie, w jakim odnosi się ono do problematyki zabezpieczenia społecznego (por. art. 48 TFUE, który nakazuje przyjęcie takich regulacji w dziedzinie zabezpieczenia społecznego, które umożliwią zaliczenie wszystkich okresów uwzględnianych w prawie poszczególnych państw, w celu nabycia i zachowania prawa do świadczeń oraz naliczenia wysokości świadczeń). Uwzględniając powyższe trzeba także zauważyć, że osoba, która zmieniła miejsce zamieszkania w rozumieniu umowy z 1975 r. (a potem umowy z 1990 r.) nie jest pozbawiana możliwości uwzględnienia okresów ubezpieczenia, zatrudnienia bądź zrównanych z nimi przypadających przed datą przesiedlenia się. W oparciu o omawiane wyżej regulacje różnicuje się wyłącznie to, w jakim państwie okresy te zostaną uwzględnione, co może być dla danej osoby mniej albo bardziej korzystne z finansowego punktu widzenia. Tak więc nie zachodzi niezgodność rozwiązania przyjętego w załączniku II do rozporządzenia 883/2004 z art. 48 TFUE. Wniosek ten dotyczy również wcześniej obowiązujących rozporządzeń 1408/71 i 574/72. Innymi słowy w okresie obowiązywania rozporządzeń 883/2004 i 987/2009 osoba, która przed dniem 1 stycznia 1991 r. przesiedliła się do Niemiec, ma prawo do ustalenia prawa do emerytury w Polsce z tytułu polskich okresów ubezpieczenia

przypadających przed powyższą datą, chyba że w związku z miejscem zamieszkania zostały one uwzględnione dla celów ustalania prawa do emerytury w Niemczech (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2006 r., I UK 349/04, OSNP 2007 nr 3-4, poz. 53, w którego tezie przyjęto, że na podstawie umowy z 1975 r. świadczenia z zaopatrzenia emerytalnego i wypadkowego przysługują tylko przez okres zamieszkiwania ubezpieczonego na terytorium państwa, którego instytucja ustaliła świadczenie - art. 4 ust. 3 i art. 7 ust. 3 tej umowy).

Podobnie na gruncie rozporządzeń 883/2004 i 987/2009 kluczowe znaczenie odgrywa zakaz kumulacji świadczeń. Zgodnie z art. 10 rozporządzenia 883/2004, rozporządzenie podstawowe nie przyznaje ani nie utrzymuje prawa do kilku świadczeń z tego samego rodzaju za jeden i ten sam okres ubezpieczenia obowiązkowego, a zatem z tytułu jednego okresu ubezpieczenia można nabyć wyłącznie jedno świadczenie. Pozostaje to zresztą w zgodzie z zasadą podlegania ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego uwzględnioną w wyroku Sądu Najwyższego z dnia z 27 lutego 2014 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 47), w którym stwierdzono, że polska instytucja nie jest uprawniona do uwzględnienia w wyliczeniu emerytury proporcjonalnej okresów ubezpieczenia przypadających przed dniem przesiedlenia się ubezpieczonego do Niemiec, jeśli zostały one zaliczone przez instytucję niemiecką. Zasada ta została następnie potwierdzona w wyroku z dnia 14 maja 2014 r., II UK 456/13 (LEX nr 1463421), w postanowieniu z dnia 17 września 2014 r., II UZP 2/14 (LEX nr 1537559) oraz wyroku z dnia 14 stycznia 2015 r., II UK 427/13 (M.Pr.Pr. 2015 nr 4, s. 210-213).

Kierując się rozważaniami dokonany powyżej należałoby stwierdzić, że polski okres ubezpieczenia przed datą przesiedlenia się do Niemiec przed dniem 1 stycznia 1991 r. może być uwzględniony wyłącznie przez instytucję jednego państwa członkowskiego. Wynika to zarówno z umów z 1975 r i 1990 r. jak i zakazu kumulacji świadczeń wynikającego z art. 10 rozporządzenia 883/2004. Uwagi te jednak nie pozwalają na rozstrzygnięcie, czy powinno to mieć miejsce dopiero na „końcowym” etapie ustalania prawa do świadczenia, czy wcześniej, jeśli przepis prawa krajowego wymaga podjęcia czynności ukierunkowanych na takie ustalenie w przyszłości. Przede wszystkim należy zauważyć, że z powoływanych wyżej umów międzynarodowych wynika automatyzm w uwzględnianiu spornych okresów

ubezpieczenia, co powoduje, że instytucja miejsca zamieszkania była (i nadal jest) zobowiązana do ich kwalifikacji jako okresów przebytych według prawa miejsca zamieszkania. Oznacza to, że uwzględnienie przez jedną z instytucji tych okresów jako własnych uniemożliwia taką kwalifikację przez instytucję drugiego państwa członkowskiego. Wprawdzie żadna ze wskazywanych regulacji zawartych w umowach z 1975 r. i 1990 r. nie odnosiła się wprost do okresu poprzedzającego ustalenie prawa do świadczenia (renty, co w rozumieniu obu umów dotyczyło także emerytur), lecz w art. 4 umowy z 1975 r. wskazano wyraźnie, że uwzględnienie okresów według zasady miejsca zamieszkania ma następować „przy ustalaniu renty”. Mimo że instytucja kapitału początkowego została wprowadzona do polskiego porządku prawnego dopiero w 1999 r., sformułowanie „przy ustalaniu renty” należy interpretować szeroko, nie odnosząc go tylko do spraw o ustalenie wysokości świadczenia w rozumieniu przepisów prawa krajowego. Jest to tym bardziej uzasadnione, że instytucja kapitału początkowego stanowi element ustalania prawa do świadczenia, tyle że z czasowego punktu widzenia, wobec nieosiągnięcia wieku emerytalnego oraz charakteru kapitału początkowego, następuje to z reguły wcześniej. Zasada miejsca zamieszkania obowiązująca na podstawie umowy z 1975 r., zakłada zatem, że okresy ubezpieczenia sprzed przesiedlenia się do Niemiec przed 1 stycznia 1991 r. uwzględniane są tylko raz przez instytucję miejsca zamieszkania. Ponieważ wnioskodawczyni ma miejsce zamieszkania w Niemczech, to w tym państwie powinny zostać uwzględnione przedmiotowe okresy, podlegające prawnej kwalifikacji tak jak okresy niemieckie. Wynika to zarówno wprost z art. 19 ust. 4 umowy z 1990 r. jak i z jej art. 27 ust. 2 stosowanego na podstawie załącznika II do rozporządzenia 883/2004 i jego art. 8, który utrzymuje uprawnienia wynikające z umowy z 1975 r. Jeśli zatem instytucja niemiecka zakwalifikowała okresy polskiego ubezpieczenia jako okresy niemieckie, to polski organ rentowy nie traktuje ich jak okresów ubezpieczenia w ujęciu art. 174 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej. Jeśli natomiast wnioskodawczyni zmieni miejsce zamieszkania i przeniesie się do Polski, to wówczas konieczne będzie uwzględnienie ich na potrzeby ustalenia emerytury polskiej.

Takiej sytuacji nie można wykluczyć, chociaż wówczas również pojawi się problem związany z dopuszczalnością ponownego ustalenia kapitału początkowego

(na to trafnie wskazuje organ rentowy w uzasadnieniu skargi). Podstawą jego ponownego ustalenia nie będzie jednak art. 175 ust. 5 ustawy emerytalnej, ale art. 59 ust. 1 rozporządzenia 883/2004, według którego jeżeli metoda ustalania wysokości świadczeń lub zasady wyliczania świadczeń ulegają zmianie na podstawie ustawodawstwa Państwa Członkowskiego lub jeżeli sytuacja osobista zainteresowanego ulega istotnej zmianie, która prowadziłyby do dostosowania kwoty świadczenia, na podstawie tego ustawodawstwa, to zgodnie z przepisami art. 52 dokonywane jest ponowne jej obliczenie, przy czym z instytucji polskiej wypłacane byłoby świadczenie niezależne ze względu na charakter emerytury w nowym systemie. Będzie to jednak odrębne zagadnienie, konieczne do rozpoznania w razie zmiany miejsca zamieszkania. Niezależnie od tego pojawia się również pytanie, czy po wejściu Polski do Unii Europejskiej wnioskodawczyni może sama decydować, w którym kraju uwzględniane są okresy ubezpieczenia sprzed daty przesiedlenia się, bez względu na to, w którym miejscu zamieszkuje. Jest to kwestia niezależna od generalnej reguły, że okresy te uwzględnia się tylko jeden raz. Oznacza to, że instytucja jednego państwa członkowskiego mogłaby uznać przedmiotowe okresy jako własne, wyłącznie w przypadku potwierdzenia braku takiej kwalifikacji przez instytucję innego państwa.

Potwierdzenie takiej kwalifikacji w Niemczech prowadzi natomiast do związania nim zarówno polskiego organu rentowego, jak i sądów rozpatrujących odwołanie. Wynika to wprost z art. 5 rozporządzenia 987/2009, który stanowi, że dokumenty wydane przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego, stanowiące poświadczenie sytuacji danej osoby oraz dowody potwierdzające, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane. Pojęcie instytucji zostało natomiast zdefiniowane szeroko w art. 1 lit. p rozporządzenia 883/2004 (oznaczając, w odniesieniu do każdego Państwa Członkowskiego, organ lub władzę odpowiedzialną za stosowanie całości lub części ustawodawstwa). Domaganie się zatem wyliczenia kapitału początkowego od okresów ubezpieczenia przed datą przesiedlenia się do Niemiec, byłoby

dopuszczalne dopiero w przypadku wykazania, że okresy te, zgodnie z powoływanymi umowami międzynarodowymi, nie zostały uznane jako okresy niemieckie, a takich ustaleń w rozpoznawanej sprawie Sądy orzekające w sprawie nie dokonały a ponadto nie może zostać niezauważony fakt, że organ rentowy odmówił wnioskodawczyni prawomocną decyzją z dnia 31 października 2012 r. prawa do emerytury uzasadniając swoją decyzję zastosowaniem postanowień umowy z 1975 r., co potwierdziło postępowanie wyjaśniające z niemiecką instytucją ubezpieczeniową.

Ponieważ przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej polskie okresy sprzed przesiedlenia się do Niemiec, były na podstawie umowy z 1975 r. (art. 4 i 5) oraz umowy z 1990 r. (art. 19 ust. 4 i 27 ust. 2) uznawane za okresy niemieckie, to na gruncie rozporządzeń koordynacyjnych pojawia się okoliczność, jaka wystąpiła w innym państwie członkowskim, a która ma znaczenie dla ustalania prawa do świadczenia w Polsce, stąd pytanie o prawną kwalifikację (pierwotnie) polskich okresów ubezpieczenia, które stały się okresami niemieckimi w związku z przesiedleniem się do Niemiec, jest sprawą objętą przepisami unijnej koordynacji. Uwzględniając zakaz kumulacji świadczeń (aktualnie art. 10 rozporządzenia 883/2004) nie jest możliwe nabycie uprawnień z dwóch lub więcej systemów państw, za ten sam okresy ubezpieczenia; wniosek ten wynika również z umowy z 1975 r. (art. 4 i 5) oraz umowy z 1990 r. (art. 27 ust. 2). Powyższe oznacza, że okresy ubezpieczenia wnioskodawczyni sprzed daty przesiedlenia się mogą być uznane albo za okresy polskie albo za okresy niemieckie; nie ma możliwości ich jednoczesnej, podwójnej kwalifikacji, w tym zaś świetle prawo do uwzględnienia okresów ubezpieczenia sprzed przesiedlenia się do okresów niemieckich należy uznać jako uprawnienie, które zostało utrzymane w mocy na podstawie art. 27 ust. 2 umowy z 1990 r., znajdującej zastosowanie na mocy art. 8 rozporządzenia 883/2004 i załącznika II. Jeżeli zatem okresy te zostałyby zakwalifikowane przez instytucje niemiecką jako niemieckie okresy ubezpieczenia, to nie są to okresy ubezpieczenia w rozumieniu art. 174 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej, ponieważ z chwilą zastosowania do nich regulacji umowy z 1975 r. i z 1990 r. stały się one okresami niemieckimi; potwierdzałyby to również wykładnia art. 4 umowy z 1975 r., w którym wyrażenie „przy ustalaniu renty” należałoby interpretować szeroko,

obejmując nim wszelkie czynności, jakie zmierzają do jego ustalenia, a więc również ustalenie kapitału początkowego.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.